

UCHWAŁA NR XIV/116/12
RADY GMINY WIDAWA
z dnia 29 marca 2012 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla Gminy Widawa
na lata 2012-2014**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z 2002 r. Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 214, poz. 1806, z 2003 r. Nr 80, poz. 717 i Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203 i Nr 167, poz. 1759, z 2005 r. Nr 172, poz. 1141 i Nr 175, poz. 1457, z 2006 r. Nr 17, poz. 128 i Nr 181, poz. 1337, z 2007 r. Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974 i Nr 173, poz. 1218, z 2008 r. Nr 180, poz. 1111 i Nr 223, poz. 1458, z 2009 r. Nr 52, poz. 420 i Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 28, poz. 142, Nr 28, poz. 146, Nr 40, poz. 230 i Nr 106, poz. 675, z 2011 r. Nr 21, poz. 113, Nr 117, poz. 679, Nr 134, poz. 777, Nr 149, poz. 887 i Nr 217, poz. 1281) w związku z art. 10 oraz art. 176 pkt 1 ustawy z dn. 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887) Rada Gminy Widawa uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Widawa na lata 2012 – 2014 w brzmieniu ustalonym w załączniku Nr 1 do niniejszej uchwały.

§ 2. Powierza realizację Programu, o którym mowa w § 1 kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widawie.

§ 3. Zobowiązuje kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widawie do złożenia Radzie Gminy sprawozdania z realizacji Programu po zakończeniu jego realizacji, tj. do dnia 31.03.2015 r.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

*Załącznik
do Uchwały Nr XIV/116/12
Rady Gminy Widawa
z dnia 29 marca 2012 r.*

**Gminny Program Wspierania
Rodziny dla Gminy Widawa
na lata 2012-2014**

Widawa 2012

Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Widawa na lata 2012-2014

WSTĘP

Rodzina jest pierwszym i podstawowym środowiskiem wychowawczym dziecka. Istnieją różne typy rodzin reprezentujące różne rodzaje postaw wychowawczych, a te z kolei wpływają na przyjmowane przez dzieci i młodzież postawy społeczno – moralne. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest wartością, której – w odniesieniu zarówno do jednostki, jak i do całego społeczeństwa – nie można niczym równoważnym zastąpić. „To rodzina kształtuje w dziecku normy, przekazuje wartości, uczy zasad współżycia społecznego, zabezpiecza potrzeby fizjologiczne, bezpieczeństwa, afiliacji, szacunku i uznania, samorealizacji” [„Wsparcie rodziny i piecza zastępcza” Bernadeta Skóbel, Seria Wydawnicza: Problemy społeczne, polityka społeczna w regionie łódzkim”, Zeszyt 3, 2011]. Rodzina, zarówno ta duża, jak i mała, spełnia w społeczeństwie wiele różnych funkcji. Funkcje te można ogólnie podzielić na cztery grupy. Pierwszą i podstawową funkcją rodziny jest prokreacja i podtrzymanie ciągłości rodu. Druga polega na socjalizacji dzieci, czyli nauczaniu ich reguł zachowania, uznanych prawideł postępowania w danym społeczeństwie i przekazaniu przyjętego systemu wartości. Trzecią funkcją rodziny jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb (np. jedzenia, schronienia i ubrania) jej członkom. Czwarta polega na wskazaniu odpowiedniego miejsca w społeczeństwie. Warto też wspomnieć, że rodzina jako grupa społeczna jest z natury cykliczna, czy też odnawialna. Człowiek, w miarę upływu lat, pełni kolejne role w rodzinie.

Istnieją różne formy rodziny, różniące się według odmiennych kryteriów:

1. formalnego lub nieformalnego związku cywilnego stanowiącego trzon rodziny: małżeństwo, konkubinat, związek partnerski,
2. rozkładu władzy w rodzinie: matriarchat, patriarchat lub partnerstwo.

Współczesne społeczeństwa wykształciły tzw. alternatywne formy rodziny, takie jak: rodzina niepełna, rodzina zastępcza, rodzina zrekonstruowana, rodzinny dom dziecka.

Rodziny to trwałe i otwarte systemy społeczne. Rodzina stanowi całość, która jest czymś więcej niż tylko sumą części. Kiedy mówimy o rodzinie jako systemie społecznym, myślimy przede wszystkim o procesie polegającym na komunikowaniu się, działaniu i współdziałaniu poszczególnych elementów, a nie o strukturalnych cechach układu. Tak więc rodzina, jeśli rozpatrywać ją w perspektywie systemowej, to grupa współzależnych od siebie osobników, których łączy poczucie historii, więzi emocjonalne oraz strategie działania w celu zaspokojenia potrzeb zarówno całej rodziny, jak i jej członków. Funkcjonalna, zdrowa rodzina wyróżnia się następującymi cechami:

- zabezpiecza przetrwanie i rozwój,
- zaspokajają potrzeby emocjonalne swoich członków; potrzeby te obejmują znalezienie równowagi pomiędzy autonomią i zależnością oraz nauką zachowań społecznych,
- zapewnia rozwój i wzrastanie każdego z jej członków, w tym także rodziców,

- jest miejscem, gdzie rozwija się poczucie własnego „ja”,
- jest podstawową „jednostką socjalizacji” i ma decydujące znaczenie dla przetrwania społeczeństwa.

Wymienione cechy zawierają się w twierdzeniu, iż rodzina odgrywa podstawową rolę w kształtowaniu zdrowia psychicznego dziecka, a tym samym kondycja rodziny ma zasadnicze znaczenie dla zdrowia psychicznego całego społeczeństwa.

Rodzina jest podstawową komórką społeczną spełniającą istotne funkcje zaspokajające potrzeby społeczne, psychiczne i emocjonalne swoich członków. Składa się z wielu osób, wzajemnie od siebie uzależnionych i połączonych więzią społeczną. Scalają ją w jedną wartość i normy, powszechnie podzielane przez członków rodziny. Jest ona pierwotnym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtują się postawy zachowania i poglądy oraz umiejętności oceny sytuacji.

Okres wielkich przeistoczeń transformacyjnych doprowadził w ostatnim czasie do zachwiania stabilizacji systemu rodzinnego. Obecnie instytucja rodziny przeżywa szereg zmian wpływających na jej wewnętrzną konstrukcję. Do najważniejszych z nich można zaliczyć redukcję rodziny do coraz mniejszej grupy osób (zanikają rodziny wielopokoleniowe), osłabienie więzi społecznych na łonie rodziny, rosnące przyzwolenie do nawiązywania relacji seksualnych poza małżeństwem. Nieustannie wzrasta odsetek dysfunkcji dotyczących polską rodzinę. Diagnozy wskazują, że dominującymi problemami społecznymi występującymi na terenie gminy Widawa są:

- bezrobocie,
- ubóstwo,
- długotrwała i ciężka choroba,
- niepełnosprawność,
- alkoholizm,
- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- niezaradność w sprawach życiowych (dziedziczna i nabyta),
- coraz większe różnice społeczne i materialne,
- problemy ludzi starszych,

Wymienione powyżej zagrożenia współczesnej rodziny prowadzić mogą do wykluczenia społecznego, które w ostatnim czasie stało się istotnym elementem polityki społecznej. Wzrastająca grupa osób, które nie uczestniczą w życiu społecznym i zawodowym z powodu utrudnionego dostępu do wielu dóbr i zasobów powoduje wyłączenie ich z pełnowartościowego obywatelstwa. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu winno być realizowane poprzez rozpoznanie przyczyn dysfunkcji oraz prowadzenie działań pomocowych. Działania należy przede wszystkim ukierunkować na osoby, które mimo podejmowanych wysiłków nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudności życiowych. Do grup szczególnego ryzyka należą osoby młode pochodzące z ubogich, dysfunkcyjnych rodzin, osoby niepełnosprawne, osoby uzależnione od alkoholu, czy osoby zwalniane z zakładów karnych.

Kwestią szczególnej troski na terenie gminy Widawa jest problematyka ochrony rodziny, a w szczególności szeroko rozumiana opieka nad dzieckiem. Dzieci są szczególną grupą

społeczną, która nie posiada wystarczających zasobów własnych jak i materialnych by móc samodzielnie zaspokoić swoje potrzeby. Dlatego też w celu sprawnego działania w społeczeństwie dzieci potrzebują wsparcia osób, które w sposób efektywny przyczynią się do ich rozwoju umożliwiając jednocześnie aktywne uczestnictwo w życiu ogólnospołecznym.

Przyjęta Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Widawa porusza kwestie dotyczące dysfunkcji rodzin, które w istotny sposób zakłócają funkcjonowanie dziecka. Pomoc, w założeniach, ma prowadzić do sytuacji, w której rodziny zaczną samoistnie przezwyciężać problemy, działając skutecznie przy udziale własnych środków, a także zasobów, jakie gwarantuje środowisko.

Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej.

„Propagowanie i rozwijanie rodzinnej opieki zastępczej ma głębokie uzasadnienie społeczne i ekonomiczne. Jest to jeden z najbardziej efektywnych i pożądanych sposobów ochrony i pomocy dzieciom nieposiadającym naturalnej i prawidłowo funkcjonującej rodziny. O sieroctwie społecznym mówimy, gdy rodzice dzieci nie chcą, nie mogą lub nie potrafią wypełniać swoich obowiązków rodzicielskich. Zapisy ustawy dotyczą tworzenia systemu pomocy rodzinie, w tym dysfunkcyjnej. Celem głównym ustawy jest zapewnienie dziecku takich warunków, które umożliwiają pozostanie w rodzinie biologicznej. W sytuacjach, w których nie będzie to możliwe, ustawa proponuje rozwinięcie systemu pieczy zastępczej poprzez rodzinną pieczę zastępczą (rodziny zastępcze) i instytucjonalną (placówki opiekuńczo wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne)”. [„Wsparcie rodziny i piecza zastępcza” Bernadeta Skóbel, Seria Wydawnicza: Problemy społeczne, polityka społeczna w regionie łódzkim”, Zeszyt 3, 2011].

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji, natomiast **system pieczy zastępczej** to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej została uchwalona „dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami...”[Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, Dz. U. Nr 149, poz. 887].

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Obowiązek ten jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości, zwłaszcza gdy przepisy ustawy przewidują możliwość zlecenia realizacji tych zadań przez organy jednostek samorządu terytorialnego.

Stosując ustawę, należy mieć na względzie podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

- 1) wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowywania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka;
- 2) powrotu do rodziny;
- 3) utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów;
- 4) stabilnego środowiska wychowawczego;
- 5) kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku;
- 6) pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia;
- 7) ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka;
- 8) informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą, odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości;
- 9) ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem;
- 10) poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej;
- 11) dostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wójt zapewnia wsparcie, które polega w szczególności na:

- analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążeniu do reintegracji rodziny.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- pracy z rodziną;
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Rodzina może otrzymać wsparcie przez działania:

- instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny;
- placówek wsparcia dziennego;
- rodzin wspierających.

Praca z rodziną

Pracę z rodziną organizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widawie, któremu gmina zleciła realizację tego zadania. Praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego,
- terapii i mediacji,
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji, zwanych dalej „*grupami wsparcia*” lub „*grupami samopomocowymi*”.

Praca z rodziną jest prowadzona także w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. W przypadku gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, ze zm.). Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, pracownik socjalny przeprowadzający wywiad środowiskowy wnioskuje do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny.

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego, którą prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Powiat może prowadzić lub zlecić, prowadzenie placówki wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.

W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych rodzina może zostać objęta pomocą rodziny wspierającej. Rodzina wspierająca, przy współpracy asystenta rodziny, pomaga rodzinie w:

- opiece i wychowaniu dziecka;
- prowadzeniu gospodarstwa domowego;
- kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych

Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez:
 - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - kosztów szkoleń dla rodzin wspierających,
 - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich Wojewodzie Łódzkiemu, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nie ponoszenia opłaty za pobyt dziecka w pieczy zastępczej przez rodziców dziecka.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny, zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez Wojewodę Łódzkiego.

Rodzinne i instytucjonalne formy opieki zastępczej

Konwencja o prawach dziecka stanowi, że "Dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa. Państwa-Strony zgodnie ze swym prawem wewnętrznym zapewnią takiemu dziecku opiekę zastępczą. Tego rodzaju opieka może obejmować, między innymi, umieszczenie w rodzinie zastępczej, Kafala w prawie islamskim, adopcję lub — gdy jest to niezbędne — umieszczenie w odpowiedniej instytucji powołanej do opieki nad dziećmi. Przy wyborze odpowiednich rozwiązań należy w sposób właściwy uwzględniać wskazania w zachowaniu

ciągłości w wychowaniu dziecka oraz jego tożsamości etnicznej, religijnej, kulturowej i językowej.” [KONWENCJA O PRAWACH DZIECKA, Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526].

Prawo to zapisane jest również w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w art. 72 ust. 2: "Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych". [Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z 2001 r. Nr 28, poz. 319, z 2006 r. Nr 200, poz. 1471 oraz z 2009 r. Nr 114, poz. 946)].

W polskim systemie opieki nad dzieckiem osieroconym lub pozbawionym opieki rodziców biologicznych, ukształtowanym jeszcze przed 1989 rokiem, dominowały formy instytucjonalnej opieki całkowitej. System opieki zastępczej aż do 1999 r. miał charakter resortowy. Zadania polityki społecznej realizowały wówczas trzy resorty: edukacji, pracy i polityki socjalnej oraz zdrowia i opieki społecznej. W 1999 roku, w wyniku przeprowadzonej reformy administracyjnej kraju, nałożono na powiaty obowiązek zapewnienia dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodziców naturalnych – zastępczego środowiska wychowawczego. Obecnie następuje przekształcanie istniejących form opieki instytucjonalnej w mniejsze struktury, zauważalny jest także rozwój rodzinnych form opieki z jednoczesną pracą na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej. Przez rodzinną pieczę zastępczą rozumie się rodziny zastępcze (spokrewnione, niezawodowe, zawodowe, w tym zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinne domy dziecka. Nowa ustawa dokonała również podziału instytucjonalnej pieczy zastępczej na placówki opiekuńczo – wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU WSPIERANIA RODZINY

Działania pomocowe będą się opierać na potencjale rodziny, starając się wzmocnić kompetencje społeczne i wychowawcze rodziców oraz wspierać dziecko w procesie rozwoju w oparciu o bazę specjalistów w zakresie diagnozy, wychowania, terapii i pracy socjalnej. Głównym zadaniem jest wzbudzenie i podtrzymanie motywacji rodzin do współpracy i uświadomienie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni powinni stanowić oparcie dla domu niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują. Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom (opiekunom) oraz dzieciom ich ról społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolom zgodnie z oczekiwaniami naszego społeczeństwa. Fundamentem powinna być wizja rodziny zintegrowanej, harmonijnej, w której zarówno rodzice jak i dzieci znajdują oparcie i chęć do działania.

Działania pomocowe podzielone zostały na 3 grupy obejmujące swoimi obszarami pomoc rodzinie jako całości, pomoc dziecku jako osobie będącej w szczególnej sferze naszych zainteresowań oraz pomoc rodzicom, którzy mają (a przynajmniej powinni mieć) wiodącą rolę w życiu rodziny. Podział ten ma znaczenie czysto formalne, ponieważ rodzina traktowana jest jako całość i nie da się poprawić zaburzonych relacji rodzinnych pracując

tylko z dzieckiem lub tylko z rodzicami. Podobnie pozytywnych efektów nie da się uzyskać jedynie poprzez pracę w oparciu o placówkę, gdyż niejednokrotnie głównym terenem pracy pomocowej jest środowisko miejsca zamieszkania rodziny oraz zaangażowanie w pomoc wielu różnych osób i podmiotów. Organizacja właściwie skonstruowanej pracy socjalnej wymaga włączenia się terenowych pracowników socjalnych. Kompleksowość i właściwy dobór działań z oferty pomocowej oparte na dobrej diagnozie są elementami warunkującymi skuteczność działania programu i uzyskiwania rezultatów.

Podstawowymi założeniami Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest:

1. zapobiegać powstawaniu sytuacji wymagających interwencji kryzysowej,
2. zapobiegać uzależnieniom od substancji psychoaktywnych,
3. zapobiegać niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży,
4. zapobiegać niepowodzeniom szkolnym,
5. zapobiegać niedożywieniu dzieci,
6. zapewnić opiekę nad dziećmi podczas pracy rodziców,
7. rozwiązywać sytuacje kryzysowe,
8. udzielać pomocy w przezwyciężaniu uzależnień,
9. zapewnić opiekę nad dziećmi wymagającymi oddziaływania wychowawczego,
10. pomagać w przezwyciężeniu trudności szkolnych,
11. zapewnić integralny rozwój psychofizyczny,
12. zabezpieczyć podstawowe potrzeby materialne rodziny,
13. przeciwdziałać marginalizacji i degradacji społecznej całych rodzin,
14. poszukiwać nowych alternatywnych rozwiązań w zakresie pracy z dzieckiem,
15. koordynować wszystkie działania instytucji samorządowych, a także organizacji pozarządowych mogących służyć pomocą potrzebującym dzieciom,
16. aktywizować dzieci na rzecz własnego rozwoju.

PRIORYTETY W REALIZACJI PROGRAMU

1. Wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach, pomoc w rozwiązywaniu życiowych problemów rodziny.
2. Wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo – wychowawczych.
3. Poprawę bezpieczeństwa socjalnego rodzin.
4. Poprawę jakości życia rodzin zagrożonych ubóstwem i innymi problemami społecznymi.
5. Zapewnienie równego i sprawiedliwego dostępu do socjalnej, oświatowej i kulturalnej infrastruktury Gminy.
6. Wspieranie rodziny w realizacji jej funkcji wychowawczych, opiekuńczych i socjalnych, ochrona praw rodziny i dziecka.
7. Podejmowanie pełnych działań podmiotów publicznych oraz niepublicznych na rzecz rodzin.
8. Promocja rozwiązań systemowych w pracy z dziećmi i młodzieżą, opartych na elastyczności, kompleksowości, efektywności, ciągłości i różnorodności form działania.
9. Przeciwdziałanie stanom grożącym degradacją społeczną, bezradnością społeczną.

10. Uzupełnianie braków zdrowotnych, edukacyjnych, wychowawczych, społecznych i materialnych rodzin i dzieci.
11. Integracja podmiotów stanowiących bezpośrednie otoczenie wychowawcze dziecka oraz przeciwdziałanie i likwidacja czynników dezorganizujących środowisko wychowawcze dzieci i młodzieży.
12. Rozwijanie środowiska społecznego sprzyjającego wyzwalaniu potrzeb intelektualnych, twórczych, organizacyjnych i społecznych dzieci i młodzieży.
13. Ochrona dzieci i młodzieży przed porzuceniem, zaniedbaniem, przemocą, uzależnieniami, wykojeniem oraz przestępczością.
14. Pomoc w integracji rodziny z jej otoczeniem społecznym.

REALIZATORZY PROGRAMU:

- Samorząd lokalny,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widawie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Widawie,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Widawie,
- Placówki oświatowe i kulturalne.

PARTNERZY:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łasku,
- Kuratorzy sądowi Sądu Rejonowego w Łasku,
- Dzielnicowy KP w Widawie,
- Pedagodzy szkolni,
- Ośrodki zdrowia,
- Kościół;
- Klub sportowy i organizacje pozarządowe.

PRACA Z RODZINĄ W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU

- Rozbudowa systemu chroniącego rodzinę przed utratą bezpieczeństwa socjalnego:
 - Wsparcie dla rodzin z osobą długotrwale bezrobotną,
 - Rozwój systemu wsparcia dla rodzin z osobą niepełnosprawną i starszą,
 - Wsparcie rodzin zagrożonych ubóstwem,
 - Wsparcie rodzin z problemem uzależnienia,
 - Wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo- wychowawczymi.
- Poradnictwo specjalistyczne (psycholog, prawnik, pracownik socjalny),
- Kierowanie na leczenie odwykowe osób uzależnionych i współuzależnionych,
- Dostarczenie usług i świadczeń pomocy społecznej rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych,
- Zapobieganie niedożywieniu dzieci z rodzin ubogich,
- Akcje pomocowe:
 - Zbiórka podręczników i zabawek,
 - Zbiórka odzieży używanej,
- Udzielanie pomocy rzeczowej w formie produktów spożywczych,

- Wspieranie rodziców w funkcjach opiekuńczo- wychowawczych:
 - Akcje promocyjne i propagandowe.

PRACA Z RODZINĄ ZASTĘPCZĄ W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU

- Promowanie rodzinnej opieki zastępczej,
- Ochrona dzieci pozbawionych opieki w rodzinie naturalnej przed instytucjonalnymi formami opieki,
- Realizowanie szkoleń w zakresie tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej,
- Wspieranie istniejących i tworzenie nowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka,
- Wszechstronna opieka nad dzieckiem pozbawionym elementarnego oparcia w rodzinie naturalnej,
- Tworzenie infrastruktury niezbędnej dla dobrego funkcjonowania rodzinnej opieki zastępczej.

PRACA Z DZIEĆMI W RAMACH GMINNEGO PROGRAMU

- Pomoc dla dzieci z rodzin nie objętych programami rządowymi w zakresie przygotowania wyprawki szkolnej,
- Dofinansowanie wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci w tym dofinansowanie obozu terapeutycznego dla dzieci z grup ryzyka, wspieranie wyjazdów integracyjnych dzieci i młodzieży ,
- Dostęp do specjalistów dziecięcych dla wszystkich dzieci w terenie Gminy Widawa (niezależnie od dochodu rodziny- psycholog, logopeda),
- Tworzenie funduszy stypendialnych oraz przyznawanie stypendiów dla dzieci uzdolnionych z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.
- Wspieranie promowania lokalnych liderów,
- Utworzenie świetlicy środowiskowej lub świetlicy socjoterapeutycznej (pomoc w odrabianiu lekcji, kółko zainteresowań, wspólne gry i zabawy, pogadanki, wycieczki krajoznawcze, Internet, filmy).

WYCHOWANIE (WSPARCIE SYSTEMU NORM I WARTOŚCI SPOŁECZNYCH GWARANTUJĄCYCH PRAWIDŁOWY PRZEBIEG PROCESU WYCHOWANIA):

- włączanie do programów dydaktycznych zająć profilaktyczno – edukacyjno – wychowawczych z zakresu dewiacji i dysfunkcji społecznych ze szczególnym uwzględnieniem profilaktyki uzależnień,
- ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i społecznym wykluczeniem:
 - kontynuowanie i wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających wychowanie dzieci i młodzieży.

- inicjowanie programów informujących o źródłach zagrożeń cywilizacyjnych i kulturowych, metodach i technikach budowania odporności na manipulacje medialną, grupową, ekonomiczną, sposobach prewencji i radzenia sobie w sytuacjach trudnych,
- wspieranie idei wolontariatu,
- inicjowanie programów wyłaniania liderów młodzieżowych w różnych sferach życia publicznego.

EDUKACJA (WZBOGACENIE I UROZMAICENIE STANDARDOWEJ OFERTY DYDAKTYCZNEJ)

- Wspieranie zajęć służących budowaniu postaw sprzyjających rozwijaniu umiejętności społecznych oraz przedsiębiorczości młodego pokolenia,
- Szkoła jako placówka integrująca wiedzę z różnych dziedzin, służąca wszechstronnemu rozwojowi indywidualnemu, ucząca krytycyzmu oraz angażująca i przygotowująca uczniów do rozwiązywania problemów jednostki, rodziny i społeczności,
- Wspieranie i promocja uczniów uzdolnionych:
 - Wypracowanie procedury efektywnej selekcji, wyróżniania, nagradzania i monitoringu rozwoju młodzieży uzdolnionej.

SPORT, REKREACJA I WYPOCZYNEK

- Wspieranie plenerowych imprez sportowych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- Wyrównywanie dysproporcji w dostępie dzieci i młodzieży do oferty sportowej, rekreacyjnej i turystycznej,
- Współpraca z klubami sportowymi,
- Wspieranie stałych zajęć rekreacyjnych i sportowo-rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych,
- Wspieranie różnych form turystyki krajowej,
- Wykorzystanie gminnej bazy sportowej na cele rekreacyjne i aktywność ruchową dzieci i młodzieży:
 - Doposażenie świetlic, klubów i miejsc spotkań.
- Promocja form spędzania czasu wolnego przez młodzież, sprzyjających rozwojowi zainteresowań i przeciwdziałaniu nudzie:
 - Realizacja projektów służących zdrowemu stylowi życia, przeciwdziałanie uzależnieniom i biernym formom spędzania wolnego czasu,
 - Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych,
 - Zagospodarowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży w okresie wakacyjnym i zimowym.

BEZPIECZEŃSTWO (DEWIACJE I PATOLOGIE)

- Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i osób dorosłych,
- Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie:
 - Diagnoza skali zjawiska,

- Rozwijanie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej i szkolnej w środowisku lokalnym,
- Rozwijanie programów promujących przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- Promocja programów profilaktyczno-edukacyjnych realizowanych z Policją,
- Promocja programów edukacyjnych, profilaktycznych, terapeutycznych związanych z uzależnieniem, adresowanych do dzieci i młodzieży,
- Ochrona dzieci przed uzależnieniami w rodzinie,
 - Akcje informacyjne dla rodziców na temat zagrożeń uzależnieniami (alkohol, narkotyki, nikotyna, internet).
- Kontrola zakazu sprzedaży papierosów i alkoholu dzieciom i młodzieży do lat 18.

REALIZACJA PROGRAMU

Działania mające na celu realizację założeń programu są koordynowane przez kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej po zasięgnięciu opinii powołanego zespołu interdyscyplinarnego oraz gminnych komisji . W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- ośrodka pomocy,
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji,
- Oświaty,
- psycholog i pedagog szkolny,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzić mogą również przedstawiciele innych podmiotów niż określone powyżej, działające na rzecz rodziny i dziecka.

Posiedzenia zespołu interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, wspólnie z posiedzeniami innych gminnych komisji. Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli podmiotów oraz specjalistów zaangażowanych w pracę w zakresie opieki nad rodziną i dzieckiem w szczególności poprzez:

- Diagnozowanie problemów rodziny i dziecka,
- Podejmowanie działań w środowisku, inicjowanie interwencji w uzasadnionych przypadkach,
- Opracowywanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- Rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- Monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza niewydolnych w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, uzależnionych , stosujących przemoc,
- Dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, oraz efektów tych działań,
- Opiniowanie rozdysponowania środków na realizację programu w danym roku.

Obszar działań pomocowych.

Pomoc rodzinie.

Diagnoza sytuacji kryzysowej w rodzinie – zbieranie informacji o sytuacji rodzinnej, środowisku wychowawczym dzieci, problemach i dotychczasowych próbach ich rozwiązywania, stanie osobowym rodziny i osobach mogących udzielić pomocy i wsparcia w środowisku.

Budowa planu pomocy rodzinie – w oparciu o uzyskane w okresie diagnostycznym informacje ustalane są formy i zakres pomocy niezbędny w celu przełamania sytuacji kryzysowej w rodzinie.

Oferta pomocy rodzinie – zakres świadczenia pomocy zależy od potrzeb rodziny i występujących w niej problemów i może obejmować jeden, kilka lub wszystkie elementy:

- poprawa wzajemnej komunikacji w relacjach rodzice – dzieci,
- działania na rzecz reintegracji rodzin,
- pomoc w zapobieganiu konfliktowi pokoleń,
- prowadzenie mediacji międzypokoleniowych,
- wspólne spędzanie czasu, nauka „bycie razem”.

Pomoc dziecku.

Diagnoza sytuacji i potrzeb dziecka – obejmuje ona sytuację zdrowotną, wychowawczą, szkolną i rodzinną dziecka oraz ewentualne dysfunkcje wymagające działań naprawczych.

Oferta pomocy dziecku – zależnie od stwierdzonych potrzeb i dysfunkcji dziecko kwalifikowane jest do jednej lub wielu poniższych form pomocy:

- zapewnienie dziecku stałej, pełnej opieki i stabilnego środowiska wychowawczego,
- zapewnienie poczucia bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego, pomoc w adaptacji do nowych warunków otoczenia,
- budowanie i podtrzymywanie więzi rodzinnych,
- niwelowanie zachowań agresywnych, nauka radzenia sobie z negatywnymi emocjami,
- pomoc dziecku w zakresie realizowania obowiązku szkolnego,
- pomoc w zakresie zdrowia i opieki medycznej,
- organizacja czasu wolnego i rozwijanie zainteresowań,
- inne działania pomocowe, terapeutyczne i edukacyjne,
- pomoc w zakresie usamodzielniania.

Pomoc rodzicom.

Diagnoza problemów rodzicielskich i rodzinnych – stwierdzenie przyczyn problemów stanowi integralną część diagnozy sytuacji rodzinnej.

Oferta pomocy rodzicom – działania pomocowe skierowane na rodziców mają wyjątkowe znaczenie dla poprawnej reintegracji rodzin, ponieważ to właśnie od nich zależy stworzenie dzieciom (i całej rodzinie) odpowiednich warunków do życia i środowiska wychowawczego dla dzieci. Oferta działań skierowanych na rodziców:

- umożliwienie kontaktu z dzieckiem, stałe motywowanie do podtrzymywania więzi rodzinnych,
- podwyższanie kompetencji wychowawczych,

- pomoc w dążeniu do poprawy sytuacji materialnej,
- motywowanie i pomoc w podjęciu leczenia (terapii) w przypadku uzależnień,
- pomoc i porady w zakresie radzenia sobie z problemami agresji i przemocy,
- pomoc w zakresie nabywania wyższych kompetencji społecznych i zaradności życiowej,
- konsultacje i pomoc indywidualna,
- bezpośrednia pomoc ukierunkowana na rodzinę w jej środowisku naturalnym (asystent rodziny).

Środki na realizację programu pochodzić mogą z:

- budżetu Gminy (planowane w toku prac nad budżetem gminy),
- budżetu państwa (programy rządowe, konkursy, granty),
- dotacje unijne,
 - sponsorzy.

PODSUMOWANIE

Reforma ustroju terytorialnego państwa przekazała zdecydowaną większość kompetencji na poziom samorządów gmin i powiatów. Służby opieki nad dzieckiem i rodziną na terenie Unii Europejskiej, której Polska jest członkiem, działają na najniższym poziomie, a więc najbliższej rodziny.

Nowa ustawa nakłada na wszystkie szczeble samorządu terytorialnego (gminę, powiat, województwo) zadania związane z wykorzystaniem ustawy. Wprowadza do systemu nowe jednostki, nowe funkcje (asystent rodziny, organizator pieczy zastępczej, koordynator pieczy zastępczej). Ustawa w większym stopniu niż dotychczasowe przepisy, wymusza na samorządach, a zwłaszcza gminach, prowadzenie działań profilaktycznych w obszarze pracy z rodziną. Europejskie tendencje w opiece zastępczej opierają się o coraz większe zróżnicowanie usług nastawionych na udzielanie pomocy większej liczbie dzieci i młodych ludzi, coraz większy nacisk na umieszczanie dzieci pod opieką krewnych oraz rosnące wysiłki w pozyskiwaniu profesjonalnych opiekunów przygotowanych do pracy z młodymi ludźmi manifestującymi złożone problemy. Aby zapewnić właściwe formy pomocy, konieczna jest ścisła współpraca instytucjonalnymi, rodzinnymi, jak również alternatywnymi formami pomocy. Poszczególne formy opieki powinny być postrzegane jako współzależne i nawzajem się dopełniające metody pracy z dziećmi.

Fundamentem systemu opieki musi być właściwe prawo, oparte na idei partnerstwa z rodzicami, świadome konieczności wspierania rodzin, jak również potrzeb i możliwości profesjonalistów pracujących z dziećmi, a także rodzin zastępczych. Poza tym należy zwiększyć nacisk na przestrzeganie praw dziecka. Przede wszystkim, ośrodki opieki nad dziećmi powinny respektować wymogi Konwencji o prawach Dziecka, która postrzega dzieci, jako podmioty posiadające określone prawa. Chodzi tu nie tylko o tradycyjnie rozumiane prawo do opieki ochrony i zaspokojenia potrzeb, ale również prawo do „partycypacji”, uczestnictwa.

Gminny Program Wspierania Rodziny jest programem elastycznym, który będzie dostosowywany do bieżących potrzeb podopiecznych i ich rodzin. Program uwzględnia szeroko pojętą współpracę z instytucjami, stowarzyszeniami i osobami świadczącymi specjalistyczną pomoc w zakresie wspierania rodziny ze szczególnym uwzględnieniem pomocy środowiskowej.

Koordynowanie i organizowanie działań w ramach Programu, inicjowanie nowych rozwiązań należy do zadań Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Widawie. Program realizowany będzie na terenie Gminy Widawa w latach 2012 – 2014. W lokalnym systemie działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych rodziny należy wziąć pod uwagę uczestnictwo różnych podmiotów i instytucji. Tak rozumiany program stanowić będzie pełne i kompleksowe ujęcie systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Widawa oraz budżetu państwa (programy rządowe).

W ramach monitoringu, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Widawie, co roku do dnia 31 marca, będzie przedstawiał Wójtowi Gminy roczne sprawozdania z realizacji Programu, natomiast do dnia 31.03.2015 r. przedstawi Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.